

Lehet csók is, vagy halálos döfés

Beszélgetés Bicskey Lukács komédiással, aki maga választotta ezt a megnevezést

● **Nemrég tetted le életed első főszerepét, a Macbethet. A Szegedi Nemzeti Színház hónapok óta játszott; előadásról előadásra fel kellett venned azt a Macbeth jellemet, amely eleitől végig a darab fókuszában lobog. Két kérdés van az elején: bizonyítottál-e valamit, és Macbeth lettél-e közben?**

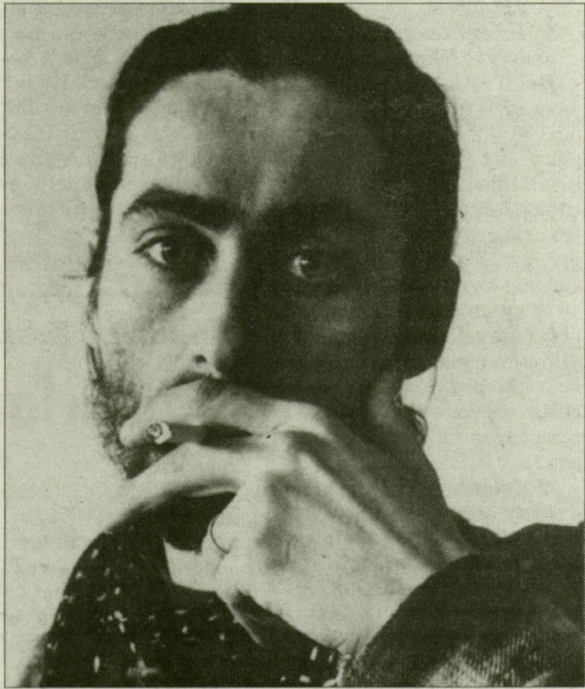
– Annyit legalábbis bizonyítottam, hogy két hosszú órát el tudok tölteni a színpadon. Különböző mindig abból indulok ki, hogy feltétel nélkül el kell fogadnom, amit játszani kezd. Nincs: ha és de. Ami neki igazság, azt kell megkeresnem. Így aztán egyet kellett értenem Macbeth-tel; a mindennapi dolgaival, amiket csinált, ahogyan tette, az ő fejével kellett végiggondolnom, hogy ezek az igazságok valódi emberi igazságok. Nem éreztem úgy, hogy Macbeth didaktikus, felületesen gonosz; oly módon azonosulhattam vele, hogy a saját öngazoló reflexeim megvédtek őt is attól, hogy gonosznak tartsam. Ennyiben per se magam is Macbeth-té változtam.

● **Úgy is éretem: örültebb lesz-e egy kicsivel az ember a szerepe miatt?**

– Nem. Csak amennyire egyébként is örül. Dehát: ki a normális? Nemrég hallottam, hogy az Erzsébet hídra felmászott egy ember; mondták, hogy örült. De mitől az? Mert azt mondják rá. Amaz felment és közölte, hogy sajgójtájékoztatót akar tartani. Szerintem a célja szempontjából igaza volt. Másként soha senki nem figyelne oda arra, amit mond. Nos hát, van aki a hídra mászik fel, és van, akinek nagyobb a szerencséje, és eljátsza Macbethet.

● **Nem nehéz kontrollálni magad egy-egy ilyen szerep nagy érzelmi intenzitású jelenetei alatt?**

– Egyáltalán nem. Ez a különös: amikor a kontroll nélküli indulatfakadást játszom, a színészi kontroll akkor is működik. Tudom kell mit teszek. Azután erre egyre kevesebb szükség lesz; a Macbeth-előadások során eljutottam oda, hogy a színpadon az azonos volt a macbethi lényeggel. Úgy éretem, nemcsak a próbák alatt beállított jeleneteket csináltam meg, hanem minden előadás alatt volt valami új íz, amit élvezni lehetett.

Bicskey Lukács, a Szegedi Nemzeti Színház művésze

● **Megfontolt embernek tartod magad?**

– Hmm! Igen. Családapa vagyok és rendezett családi életem van, ha erre gondolsz.

● **Jó. Kíváncsi vagyok, mit érzel, amikor ordítasz a színpadon?**

– Hadd gondolkodjam. A színész részekből rakja össze szerepét, amely ráadásul egy sűrített dolog. A Macbeth, két óra alatt egy egész életet fog át. A színész közben tudja, hogy bizonyos helyzetekben meddig kell eljutnia, hol van a végpont. Ez fontos: a végpont! Minden előadáson ezeket a végpontokat keresem egy-egy akcióban; hogy végül is hová torkollik majd? Ez lehet, hogy csak egy felébresztett érzés lesz, de lehet egy üvöltés is, egy csók vagy egy halálos döfés. A valódi végcél felé kell tartani, bár a színész ezt soha nem tudja elérni, szerintem.

● **Nem érzed úgy, hogy a szövegmondásra tartozó kifejezési árnyalatokat pótolod a színpadi mozgásoddal?**

– Vannak szerencsésebb alkatú színészek, akiknek jobb hangképző fizikai adottságaik vannak. Szépen, plasztikusan tudnak beszélni, a hangjuk rendkívül kifejező. Őtőlük soha nem kérdezik meg: nem a hangjukkal pótolják-e, hogy nem tudnak mozogni. De minek panaszkodnék? Ez az adott. Vannak nagyon kappanhangú színészek. Nem jó, ha hasonlítgatom magam,

de például Cserhalmi Györgyöt egyfolytában piszkálták a hangja miatt. Mondták, hogy fakó, meg hogy kis hangtávolságot használ – aztán megszokta mindenki. Elfogadták, mert kitűnő színész.

● **Van egy magyar színjátszási hagyomány, amely patetikus, emelkedett, szavaló szövegmondást kér, és kevesebb mozgást. Ez nem a te világod. Azt szeretném kérdezni, hogy abban az esetben, ha a régi hagyományokon nevelkedett színészekkel kerülsz egy darabba, akkor mihez kezdesz?**

– A szakma körülményei olyanok, hogy a különböző habitusú színészek a közös munka alatt többé-kevésbé igyekeznek alkalmazkodni egymás játékmódjához. A rendező dolga, hogy ezt az egységet elérje. Egyazon színpadon nem működhet két különböző felfogásban két színész; egy, aki természetesen játszik, és egy, aki szaval. De hadd tegyem hozzá, hogy a régi hagyomány nagy színészeiről egytől egyig elmondható a természetes játékmód is.

● **Könnyen ki tudsz bújni a bőrdőből? Ha egy más karakterű ember mozdulatait és arcjátékát kell eljátszanod...**

– Semmi más: egy gondolatot múlik. Azon, hogy van egy helyzet, amelybe belegondolod magadat és a környezetet; ha sikerül ezt

megtenned, akkor már nem kell arra külön figyelned, hogy milyen ábrázatot vágj és milyen speciális mozgásod legyen. A gondolat, ha tiszta, magával visz. Nem pusztán gyakorlással építem fel az arcjátékomat és a mozdulataimat. Tudom persze, hogy minek van ereje és minek nincs, de... Vagy tán inkább egy mozdulatból jönne a gondolat? Nem tudom. Most, hogy beszélni kell róla, nem is találom a megoldást.

● **Érezted-e már, hogy olyasm miatt szeret a közönség, amit kevésbé tartasz fontosnak, és van valami fontosabb, amit viszont nem vettek észre?**

– Meglehet, annak van igaza, aki kívülről látja.

● **Mit jelent neked az a szó, hogy sznob.**

– Szerintem mindenki az, aki nem örült. Az emberek olyan felvett normáknak, olyan kreált kíváncságnak akarnak megfelelni, amelyeket a saját territóriumukban fontosnak tartanak.

● **Szerinted a színésznek kell-e foglalkoznia a gyakorlatiakkal meghaladó elméleti esztétikai kérdésekkel?**

– Bizonyára. De ne kérd, hogy egyet is megfogalmazzak. Ha pontosan felelni tudnék bizonyos kérdésekre, akkor kitűnő esztéta lennék, vagy író, mert akkor olyan módon szedném rendszerbe a gondolataimat, hogy leírhasam. De én színész vagyok, s a megérzéseim a játék szolgálatában állnak.

● **Melyiket választanád a három kifejezés közül: színész, színművész, komédiás.**

– Oh, hát a komédiást!

● **Tanult színésznek tartod magad?**

– Nem. De a szakma jó részét azért meg kell tanulni.

● **Jól viseled a kritikát?**

– Nagyon rosszul! Egy-egy megérdemelt bírálat felől. Ilyenkor pipa vagyok magamra is, a bírálóra is – de a kritika nem mindig ingat meg.

● **Mit gondolsz, mi hiányzik az emberekből? Mi ellen kell védekezned?**

– Van egy bizonyos kör, amelyben nem kell védekezni. Ők a barátaim, akik a legélesebb bírálatot is elmondhatják, mert szeretettel teszik – nincs értelme velük szemben a védekezésnek. Másfelől viszont ahelyett, hogy az ember szeretettel megmondaná a véleményét egy előadás után, marad egy „gratulálok, jó volt”. Igen, azt hiszem, hogy a szeretet hiányzik. Meg az a hit, hogy a másik nem buta, csúnya, rossz, és nem gonosz.

Panek Sándor

Ricsaj a VTV-ben

Ma, csütörtökön délelőtt 9 órától este 8-ig a Szegedi Városi Televízió élőben közvetíti a képviselőtestület közgyűlését.

Este 9 órától újra jelentkezik a VTV könnyűzenei műsora, a Ricsaj. A népszerű klipeken kívül szegedi sztárvendéggel, a Nyers együttes vezetőjével találkozhatnak a nézők. Lesz programajánlat és rejtély is, utóbbi megfejtését a VTV címére (Feketeszt u. 11.) várja a műsorvezető, Molnár Sándor. A műsort pénteken este 20.10-től ismétlik meg.

Szegeden, a Nagykörútra nyíló utcában

2 különálló helyiség egyben vagy külön-külön iroda céljára kiadó.

Érd.: 62/311-666. Huszta Tibor

● Összevonással kimúlhatnak a színházak

Az új finanszírozás hatása Szegeden

Miért kell mostanában nagyon megfontolni, hogy megváltozzon-e a színházi szervezet? Mert megváltozott a színházak finanszírozási rendszere.

Az állami költségvetési terv szerint a közházak kedvezményezettebb helyzetbe kerültek, mint a szabadterek, az úgynevezett alternatív színházak és a bábszínházak. Ez utóbbiak eddig „automatikus” állami finanszírozása megszűnt. Az állam nem vonult ki teljesen: ha az önkormányzatok gondoskodnak a színházak működési költségeiről, a produkciókra pályázati úton kapnak állami támogatást.

A közházak esetében az állam finanszírozza az – előbbieknél jóval tette-mesebb – működési kiadásokat. Ez egyszerűsítve az épületek fenntartási költségeit jelenti. A színházi költségvetésekben ennél kisebb hányadot kitevő produkciós kiadások fedezetét (amibe a művészeti menedzsment és a művészeti produkció kerül) a közházak egyfajta érdeklési rendszerben kapják: az önkormányzati támogatás függvényében. A jelenlegi tervek szerint az önkormányzatok minden színházra szánt forinthez kapnának 80 fillért az állami költségvetéstől.

Mit kell tehát megfontolni – speciálisan Szegeden?

Ha a közházakat és a szabadterít egy szervezetben akarják működtetni, az „új”, összevont színház megkapja azt az állami (működési) támogatást, ami a közházaknak az új finanszírozási rendszerben jár. Hozzáteszi az önkormányzat a magáét, plusz ennek 80 százalékát megint az állam (produkciós költség). A szabadterít viszont elesik attól a lehetőségtől, hogy az önálló szabadterít (valamint báb- és alternatív színházak) által pályázható költségvetési pénzhez hozzájusson. A további működéséhez egyetlen megoldás kínálkozik: az önkormányzat olyan mértékben emeli a színháztámogató

tás összegét, hogy ennek plusz állami 80 százalékával már elképzelhető: a jövő nyáron is legyen valamilyen produkció a felújított Dóm téren.

De miből emelné meg az önkormányzat a színházra szánt összeget? S vajon valóban leperkálná-e a költségvetés a megemelt összeg 80 százalékát? (A tényleges elosztási elveket majd csak decemberben, vagy januárban dolgozza ki a minisztérium – a 80 százalék helyett lehet több is, de kevesebb is; mindenesetre valamennyi magyar közház produkcióit az erre a célra rendelt 1 milliárdból kell finanszírozni.)

Közbevetőleg: azt is fontos még tudni, hogy a hagyományos költségvetési intézményeken kívül a közhasznú társaságként működő színházak is megkapják az állami támogatást, a fent leírtak szerint, vagyis az önkormányzati hozzájárulás függvényében.

A legutóbbi közgyűlési határozattal ellentétben tehát nem érdemes megvizsgálni a szervezeti összevonásnak még csak a lehetőségét sem. Amit viszont nemcsak lehet, hanem kell is vizsgálni: a színházak önálló jogi státusának fenntartásával hogyan lehet olyan produkciós, műszaki és adminisztratív együttműködési rendszerben működtetni a két színházat, hogy a költségeket csökkenteni lehessen. Mert a szabadterít „automatikus” állami támogatásának megszüntével muszáj takarékoskodni. Ha nem, meghal a szegedi nyári színház.

Ilyen helyzetben az érvénytelen igazgatói pályázat után változatlan szövegezéssel hirdetni meg az új pályázatot, sőt, közgyűlési határozatban fenntartani az összevonás lehetőségét – egyenlő: esélyt adni a szabadterít kimúlásának. Vagy ami még rosszabb: mindkét színház lassú kiszívódásának.

Sulyok Erzsébet

● Filharmóniai koncert a színházban

Portugál karmester és egy 14 éves csodagyerek

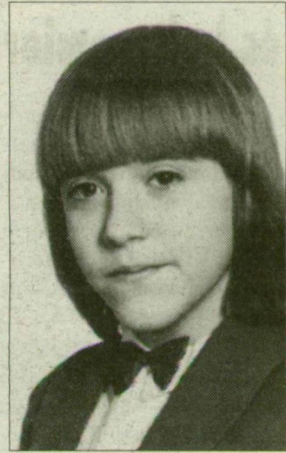

Miguel Graca Moura és Karsai Márk. (Fotó: Nagy László)

Ma este fél 8-kor a Nemzeti Filmharmónia bérleti hangverseny-sorozatának keretében a Szegedi Szimfonikus Zenekar ad koncertet a Szegedi Nemzeti Színházban. Az együttest Miguel Graca Moura portugál karmester vezényli. Az esten közreműködik Karsai Márk (zongora) és Nemes Balázs (trombita). A műsorban felhangzik majd J. S. Bach II. brandenburgi versenye, Mendelssohn g-moll zongoraversenye és Brahms IV. szimfóniája.

Aczél Ervin, a szegedi szimfonikusok vezetője idén nyáron Liszabonban ismerkedett meg egy nemzetközi karmesterversenyen Miguel Graca Mourával és az általa irányított Liszaboni Metropolitan Zenekarral. A portugál karmester Aczél Ervin felkérésére érkezett Szegedre, jövő márciusban viszont a szegedi zenekar karmestere vezényli majd a liszaboni együttest. Miguel Graca Moura lapunknak elmondta:

a szegedi muzikusok zenéhez való hozzáállása, hangszertudása dicséretet érdemel. A portugál karmester – aki Moszkvából, illetve Szentpétervárról érkezett Szegedre – óriási különbséget lát a minőség tekintetében az orosz és a magyar muzikusok között. Itt egy összehozott és rendkívül fegyelmezett csapatot talált. Véleménye szerint a szegedi zenekart, melynek tagjai magas fokon űzik a muzsikálás mesterségét, megfelelő módon kell finanszírozni, mert mint mondta: „a zene is olyan, mint a foci; a minőség meg kell fizetni.” A Portóban született karmester szerint Bach II. brandenburgi versenyt minden zenekarnak játszania kellene, mert a barokk technikájú műváltozatosságot biztosít. „Mendelssohn g-moll zongoraversenyt, sajnos, ritkán játsszák a zenekarok, pedig rendkívül érdekes és tanulmányos zenemű.” Miguel Graca Moura megvallotta, hogy

szívéhez a Brahms szimfóniák közül a IV. szimfónia áll a legközelebb, mert számára ez a legszebb, legegységesebb és legteljesebb mű. „Ez egy fantasztikus szimfónia egy mesés szerzőtől.” Aczél Ervinnek ő ajánlotta, hogy kerüljön a műsorba.

Az esten fellépő 14 éves Karsai Márk csodagyerek hírében áll. Karsai Márk már hároméves korában kezdett el zongorázni. 1991-ben megnyerte a németországi Mozart versenyt, s még ugyanabban az évben kiemelt fődíjat kapott a Jeunesses Musicales-en. Azóta bemutatta már tehetségét az Állami Operaházban, a Viadóban és más egyéb rangos koncertteremben. A másik közreműködő, Nemes Balázs még nincs 20 éves, de már azt meséli róla, hogy ő lesz a magyar Maurice André. Zenei pályafutása meredeken ível fölfelé és minden adottsága megvan ahhoz, hogy világhírű trombitaművész váljék belőle.

Sz. C. Sz.

Bódás Péter halálára

Titok az élő ember, de még inkább titok az eltávozott. Az ittmaradtok szorongva számlálgatják most már örökké leróhatatlan adósságukat. És gondolat gereblyézik össze mindazt a jót, ami az emléket szőve megemészteti. De vannak kivételek, ahol nincs szükség a kegyelet kozmetikájára.

Bódás Péter öröksége a szeretet öröksége, tiszta és feddhetetlen, bizonyosság arra, hogy élt közöttünk egy igaz ember. Akinek rendkívüli szellemi képességei olyan természetes gesztussal szolgálták mindnyájunkat, miként a csillagok kozmikus panorámája, a madarak „Allegro giocoso” koncertje, vagy a matézis kristályos igazsága búvóli el a ráhangolt lelket.

Péter szerette a világot és rá volt hangolva izgal-

mas szépségére. Érdeklődése olyan széles körű volt, mintha a „homo universalis” reneszánsz ideálját kívánta volna megvalósítani. Am az igazság szeretete és a lényegre irányított kényes aprólékos megmentette attól, hogy nagyvonalú, talmi eleganciával csak a dolgok felszíneig jusson.

Jó volt beszélni vele, mert nem csak magára, hanem a másokra is figyelt, és éppen mert figyelt, nem maradhatott rejtve előtte az okfejtés henyesége, a hézagos érvelés. Szilárdan ragaszkodott a megtalált igazsághoz, de kereste az újat, s ha kellett, a tarthatatlan bástyát készséggel feladta. Amilyen szigorú volt az alságoshoz, úgy volt jószággal a botladozó jószándék iránt.

De a legjobb volt zené-

jét hallgatni: Mozart, Schubert, Brahms, Franck és a többiek üzenetét. A szeretve adakozók lelkes hevületével muszált és túl a tehetségen, túl a parádés felkészültségen, talán ez adta a Bódás-féle zenélés áldott többletét. Mert mindennek a végoa nála a szeretet volt, ami nélkül – ismerjünk bár minden titkot és tudományt – semmik vagyunk és olyanná leszünk, mint a zengő érc, vagy a pengő cimbalom.

A szeretet pedig örök. Ezért Péter velünk marad.

Meszlényi László

Bódás Péter búcsúztatása ma, csütörtökön 11.30-kor lesz a Honvéd-téri református templomban, temetése (urnás) pedig 12 órakor a Belvárosi temetőben.